

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

26/1186-2

13. april 2026

**Dok 8:188 S (2025-2026) Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Erling Sande, Bengt Fasteraune, Ole Herman
Sveian og Geir Inge Lien om meir ja og mindre nei i byggjesaker**

Jeg viser til brev av 24. mars 2026 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen. Jeg er invitert til å vurdere Dokument 8:188 S (2025-2026) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erling Sande, Bengt Fasteraune, Ole Herman Sveian og Geir Inge Lien om meir ja og mindre nei i byggjesaker.

Forslaget

- 1. Stortinget ber regjeringa setje ned eit utval (forenklingsutvalet for byggjesaker) som skal gjennomgå plan- og bygningsloven og tilhøyrande forskrifter (inkludert byggt teknisk forskrift) med sikte på å forenkle byggjesaksreglane og redusere omfanget av motsegner og overprøving frå statsforvaltaren.**
- 2. Stortinget ber regjeringa fastslå i mandatet til forenklingsutvalet for byggjesaker at utgangspunktet for arbeidet skal vere at det skal svarast meir ja og mindre nei i byggjesaker, at regelverket skal forenklast og reduserast i omfang og detaljering, at kostnader og sakshandsamingstid skal ned, at det kommunale sjølvstyret skal styrkjast, og at statsforvaltaren berre skal kunne overprøve kommunane sine vedtak i byggjesaker når det ligg føre særleg viktige nasjonale omsyn, klare feil, lovbrøt eller grove manglar ved sakshandsaminga.**
- 3. Stortinget ber regjeringa foreslå at forenklingsutvalet for byggjesaker legg til grunn at krav om avstand til kollektivknutepunkt blir fjerna, at det ikkje skal vere krav om kartlegging av naturfare på plannivå for enkeltbustader eller andre små byggjeprojekt, at støykrav til mellom anna studentbustader blir reduserte, at funksjonell strandsone skal vere hovudprinsippet i strandsoneforvaltninga, at det**

blir innført ei maksimumstid på bandlegging, og at krav om naturfarekartlegging blir fjerna for tiltak som korkje fører til nye bueiningar, ny næring eller i seg sjølv kan medføre naturfare.

- 4. Stortinget ber regjeringa gi forenklingsutvalet for byggjesaker frist til å leggje fram utgreiinga seinast våren 2027.**
- 5. Stortinget ber regjeringa gjennomgå statsforvaltarane sine oppgåver og presentere løysingar som inneber at statsforvaltarane sitt budsjett blir redusert.**
- 6. Stortinget ber regjeringa fremje forslag om å stramme inn dei prosessuelle reglane for statsforvaltarane, mellom anna gjennom å innføre ei plikt til dialog med privatpersonar og verksemder før vedtak blir fatta, i tillegg til å innføre absolutte tidsfristar.**

Min vurdering

Jeg oppfatter at det foreslås å nedsette et offentlig utredningsutvalg, noe som krever at det må utformes et mandat og settes sammen et representativt utvalg, og et sekretariat.

Jeg mener departementet har god oversikt over utfordringer og forenklingsbehov i plan- og byggesaksprosessene etter at det i 2025 ble avgitt en rapport fra en arbeidsgruppe med medlemmer fra kommunene, byggenæringen og departementet. Oppdraget gikk ut på å finne ut hva som bremser byggingen, og rapporten ble overlevert daværende kommunal- og distriktsminister Kjersti Stenseng 2. juni 2025. Etter den tid har departementet vurdert de ulike forslagene, og vi er nå i gang med å iverksette tiltak og utrede lov- og forskriftsendringer.

Jeg mener på denne bakgrunn at det ikke er behov for et eget forenklingsutvalg, og at et arbeidet med et eventuelt utvalg bare vil forsinke pågående forenklingsarbeid i regi av Kommunal- og distriktsdepartementet. Det er grunn til å anta det vil være mulig å få lovforslag klare for oversendelse til Stortinget på samme tidspunkt som et eventuelt utvalg vil få utarbeidet anbefalinger om lovendringer.

Jeg mener departementets eget forenklingsarbeid, som er ganske omfattende, langt på vei vil gjøre det foreslåtte forenklingsutvalget unødvendig. Dersom Stortinget vedtar representantforslaget, kan det også føre til unødvendig dobbeltarbeid, og dra en del av forenklingsarbeidet mer ut i tid enn nødvendig. Utvalget må nødvendigvis vurdere de tiltakene som departementet arbeider med, og det vil etter mitt syn ikke være formålstjenlig å nedsette et utvalg som bremser opp viktig arbeid departementet har satt i gang, og som jeg opplever at de fleste partiene på Stortinget er opptatt av at vi har størst mulig fremdrift i. Jeg mener det er mer fornuftig å ha full kraft i gjennomføringen av det arbeidet som pågår i regi av departementet. Jeg kan forsikre at dette arbeidet har høy prioritet og skal gå raskt.

Jeg ser grunn til å nevne at dagens regelverk ikke er til hinder for at planprosessen kan gå raskt dersom alle involverte parter ønsker det og samarbeider aktivt for å få det til. Det er med andre ord praktiseringen og samhandlingen omkring regelverket som er den største

utfordringen. Det er likevel grunnlag for å gjøre forbedringer og forenklinger i regelverket, og disse griper vi fatt i. Vi må heller ikke gå for langt i forenklingsarbeidet. Vi har allerede i dag lagt et stort ansvar for planlegging til kommunene. Jeg mener vi fortsatt må ha et system som ivaretar nasjonale og viktige regionale interesser i planleggingen. Det er også i kommunenes egen interesse at disse hensynene blir vurdert og hensyntatt.

Jeg finner grunn til å redegjøre for de arbeidene som pågår, eller som er i en oppstartfase, og som langt på vei vil svare ut det representantene ønsker å oppnå:

Arbeid med plandelen av plan- og bygningsloven

Det er under etablering et større lovarbeid i departementet som bl.a. skal vurdere det tyske konseptet «Rett på byggesak», som innebærer at det kan gis byggetillatelse for større utbyggingsprosjekt uten at det først lages en reguleringsplan. Departementet vil også vurdere å foreslå andre forenklingstiltak. Det gjelder særlig reglene for endring av kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner. Mange kommuner finner det for ressurskrevende å endre eller oppheve reguleringsplaner, og vedtar derfor endringer i kommuneplanens arealdel uten å følge opp med endringer i de berørte underliggende planene. Det blir på den måten dårlig sammenheng i planverket, noe som fører til tolkningstvil og forsinkelser i byggeprosjekter. Videre vurderes det tiltak for mer effektiv oppstart av planprosesser, samt hvordan bedre innsikt i de økonomiske forutsetningene for utbygging, forebygger at diskusjon om økonomien i utbyggingsprosjekter forsinkes planprosessene.

I forbindelse med lovarbeidet vil vi etablere et samarbeid med kommuner, KS og byggenæringen, og departementet har allerede invitert til slik deltakelse i en samarbeidsgruppe som skal se på hvordan det tyske konseptet Rett på byggesak kan tilpasses norske forhold. En tilsvarende samarbeidsgruppe var i sving i forbindelse med departementets arbeid med Prop. 115 (2024-2025) som gjaldt grunneierfinansiering av infrastruktur. Erfaringene fra dette samarbeidet var meget gode, og departementet ønsker derfor å ta det mer i bruk i utredningsarbeidet vi når starter opp.

Innsigelsesprosjektet

Kommunene er planmyndighet og har ansvar for å legge til rette for lokal utvikling innenfor nasjonale og regionale rammer. I 2025 var det 1019 reguleringsplaner på høring, og det ble sendt 13 planer til departementet for avgjørelse. Over tid ser vi at 1-2 prosent av alle planer sendt på høring kommer til Kommunal- og distriktsdepartementet etter innsigelser. Antallet innsigelsessaker sendt inn til departementet for avgjørelse i fjor er det laveste antallet siden statistikken starter ved årtusenskiftet. Dette viser at de fleste planprosessene løses gjennom dialog og samarbeid mellom kommuner og berørte statlige og regionale myndigheter. Jeg mener at plansystemet i hovedsak fungerer godt, men ser at de nasjonale føringene for arealplanleggingen blir stadig flere og at kommunene opplever at det lokale handlingsrommet blir mindre. Kommunal- og distriktsdepartementet har etablert et prosjekt som ser på hvordan vi kan redusere konfliktnivået mellom staten, kommunene og private forslagsstillere i planprosesser etter plan- og bygningsloven. Gjennom prosjektet vil vi

identifisere og gjennomføre tiltak som styrker dialogen mellom kommunene og innsigelsesmyndighetene tidlig i planprosessene slik at behovet for innsigelser i høringsfasen reduseres. Vi vil også vurdere hvordan vi kan samordne de statlige styringssignalene for arealplanleggingen bedre.

Forslaget som gjelder krav om avstand til kollektivknutepunkt

Nye Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet gjelder fra 2025 og ble som kjent lagt fram av en av forslagsstillerne da han var kommunal- og distriktsminister. I retningslinje 4.1. står det blant annet at i byområder med byvekstavtale skal hovedtyngden av veksten komme i eller i nærheten av de store kollektivknutepunktene innenfor avtaleområdet. Dette er de byområdene som kommer til å vokse mest. En lokalisering i eller nær kollektivknutepunktene er et viktig grep for å sikre at vi når nullvekstmålet for personbiler. I byvekstavtalene er det et viktig prinsipp at arealutviklingen skal bygge opp under transportinvesteringene. Derfor mener jeg at prinsippet i planretningslinjene i kapittel 4 ikke bør fjernes. En effektiv bruk av arealene i storbyområdene hindrer byspredning, og er også viktig for å verne om jordbruksarealene våre og ta hensyn til naturverdiene i disse byområdene.

Stortingsmelding om arealplanlegging og arkitektur

Regjeringen har startet arbeidet med en stortingsmelding om arealplanlegging og arkitektur. I dette arbeidet vil vi blant annet se på hvordan plansystemet kan bidra til bedre og mer effektive arealprosesser, bedre samordning mellom ulike arealhensyn og hvordan vi kan gjøre kommuner og offentlig aktører bedre i stand til å håndtere sitt ansvar. Sentrale spørsmål å løfte i arbeidet vil være hvordan vi kan sikre raskere boligbygging og kvalitet i det som bygges, og hvordan samfunnsviktige funksjoner og infrastruktur som forsvar og kraft best ivaretas i arealforvaltningen. Arbeidet skal bidra til å følge opp regjeringens plan for Norge, der boligbygging, fornying, forsterking og forbedring av offentlig sektor, klimaomstilling, styrket forsvarsevne og økonomisk sikkerhet er blant våre prioriteringer. Arbeidet med stortingsmeldingen vil bidra til en systematisk gjennomgang av plansystemet. Slik jeg ser det vil vi i arbeidet med stortingsmeldingen svare på mange av representantenes anførsler.

Arbeid med byggesaksdelen av plan- og bygningsloven

Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) har over tid jobbet med forenklinger av byggesaksprosessen som bidrar til mer effektiv ressursbruk i kommuner og hos utbyggere. Effektive byggesaksprosesser bidrar til å holde kostnader og tidsbruk nede. Forenkling gjennom digitalisering av byggesaksprosessen er anslått å gi årlige gevinster på over en milliard kroner samlet sett for kommuner og næringsliv når noen av de digitaliseringene vi har satt i gang er fullt ut tatt i bruk. For å sette mer fart og kraft i arbeidet, har regjeringen styrket DiBKs budsjetter, både i statsbudsjettet for 2025, i revidert nasjonalbudsjett for 2025 og i statsbudsjettet for 2026. DiBK er nå i gang med å utvikle løsninger for automatisert vedtak for igangsettelse, brukstillatelse og ferdigattest for byggesaker. Regjeringen har også gitt DiBK i oppdrag å utrede nasjonalt digitalt enevalg (dvs. krav om at alle digitale byggesøknader skal sendes inn gjennom DiBKs løsninger). Videre har regjeringen sendt på

høring lov- og forskriftsendringer som skal bidra til færre byggesøknader med mangler og mer forutsigbar tidsfristberegning. Vi jobber nå med å følge opp denne høringen.

Regjeringen vil ha regler som bidrar til trygge byggverk, men som ikke forsinkes og fordyrer byggeprosjektene. Derfor arbeider vi nå med forbedringer og forenklinger i reglene om tilsyn, kontroll og kvalifikasjoner i byggesaker.

Arbeid med å forenkle byggereglene og redusere byggekostnadene

Regjeringen legger nå større tyngde bak arbeidet med å forstå og redusere byggekostnader. Vi er i gang med å forenkle og modernisere byggteknisk forskrift (TEK17), vi inngår et samarbeid om økt produktivitet i byggenæringen, og vi øker kunnskapen om driverne bak byggekostnadsveksten, blant annet for å få bedre innsikt i hvilken rolle offentlige krav, byggenæringens valg av løsninger og boligkjøpernes ønsker spiller.

I arbeidet med å forenkle plan- og byggesaksprossene og byggteknisk forskrift vil regjeringen legge fram nye tiltak fortløpende. Somt nevnt foran tar Kommunal- og distriktsdepartementet sikte på å ha klart et høringsnotat i andre halvår 2026 som bla. gjelder Rett på byggesak, og ytterligere et nytt høringsnotat i 2027.

Om statsforvalterens rolle

Statsforvalteren skal sørge for rettssikkerheten for den enkelte innbygger, virksomheter og organisasjoner ved å se til at grunnleggende prinsipper som likebehandling, likeverd, forutsigbarhet, uavhengighet, habilitet og rettferdighet blir ivaretatt i forvaltningen. Embetene ivaretar oppgaver som sektormyndighet på en rekke viktige politikkområder. Som sektormyndighet representerer Statsforvalteren flere departementer og underliggende direktorater og sentrale tilsyn. Statsforvalteren er regional samordningsmyndighet for staten, og en viktig aktør i regionalt planarbeid, ved bl.a. å gi uttalelser til kommunale planer og meglere i arealplansaker.

Regjeringen ønsker en omstillingsdyktig og effektiv offentlig sektor som gir innbyggerne gode tjenester, valgfrihet og medvirkning. Tillitsreformen er en del av dette, med mindre detaljstyring, mer faglig frihet og større handlingsrom for kommunale og fylkeskommunale myndigheter. Regjeringen har gjennomført en ressurskartlegging på statsforvalterens områder, herunder planområdet. Vi følger opp kartleggingen, og vurderer nå ulike tiltak for å sikre en mer effektiv oppgaveløsning.

Med hilsen

Bjørnar Selnes Skjæran